

הלכות תשעה באב סימן תקנ תקנא

ויסיבה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה, (ו) ואין צריך להפסיק בהם מבעוד יום: ג (ג) (ח) יכל ארבעה צומות הללו אם חלו להיות בשבת (ט) נדחין לאחד השבת: הגה (י) ואם חלו (ז) [ז] בערב-שבת, קורים (יא) בשחרית ומנחה ו'נסח' (כ"א). ואם יש חפה ביום המענית בערב-שבת, נוהגין להתפלל מנחה ולקרות ו'נסח' (יב) ואחר-כך עשין (ס) התפה (וענין לעיל סימן רמט סעיף ד אם משלימין התענית): ד 'בשבת קדם לצום מקריז שליח-צבור הצום, הוצ' מתשעה באב וצום פפור וצום פורים, וסימנך 'אכ"ף ע'ליו פיהו' (ומנהג האשכנזים שלא להקריז שום אהד מהם):

ג משנה מגלה ה הקרוש ושי"ש, וכו' פתב וקב"ם פתק ה טחלוכו תענית ד אבתיקס * (ו) עברות ומתיקות קצמות סימן הקדו (תרו ות"ח)

תקנא דיני שבוע שחל תשעה באב להיות בתוכה, וכו' י"ח סעיפים:

א 'מ'שכנס אב (א) מ'מעטין (ב) בשמחה. ובר-ישראל דאית לה דינא פהדי נקרי, (ג) (ב) לשתמיט מנה, דריע מנלה: הגה מילה שהיא מראש-החדש עד תשעה באב, נוהגין שהמנהל (ג) [ג] ובעל-בית

א מקנה תענית כ"ז ב מ'מרא ח"ב פסא ק"ס כ"ט

שערי תשובה

באר היטב

מ'אשה, מ"א. ועכש ברחיצה המנהג לאסר ומפני כבוד השבת מפר, כ"ח: (א) קל. לאו דוקא, דלעולם אין עשירה בטבת נחלן בשבת, כמ"ש סימן תכח ט"ב: (ז) כ"ע"ש. וא"א לחול בע"ש אלא עשירה בטבת ואז אין אומרים ודוים במנחה, עמ"ש סימן ת"ז: (ח) התפסה. ואסור התקן לשתות מכוס של ברכה מפני ונתהגין להניקות, עסי חקט"ב סיב, מ"א. וכן קשחל בתוף שבעה ימי תפסה ושלם פעניתו, אכל אר-צייט א"צ להתענות תוף שבעת ימי תפסה אם נשא בתולה או בחור אלמנה, מצאתי בפעטרת זקנים, וצ"ח במ"א סימן הקנט ס"ק יא:

[ז] כ"ע"ש. עכ"ט. וצ"ח ביראפנים מ"ש בזה לענין אפינה ענינו: [ז] ובעל-בית. עכ"ט. וצ"ח פס"א ח"ג סימן לו שהשיג על הכה"ט וכתב שאין לזנוק מלא פסב הפור לגלם, וצ"ח לאינך ויפא דלא פתב אסרי, י"ל דקמך על מ"ש להחיר לקבש לקנים היה לגלם כיון שפוקדים לגלם לפי ש"י"ט שלו הוא. ובמח"ב פתב פ"ש שרית ובע"אמה שרעוה לאסר תפסרת ויבשית לקנים בשבוע שחל ט"ב בתוכה, והשיג על הפמ"א וכתב ורמ"א לא החיר רק בגדי שבת אכל לא לבנים כ"ו, אף משם ב"י: ויחיד פתב לאסר בתפסרת ותחיר בלבנים, ע"ש במח"ב אות ה. וצ"ח בש"י"ט א"ז נעלם סימן י' שכתב: ט"ב ביום א' ותפילה ביום ה' שלפניו כיון שאין שבוע שחל ט"ב ואין אסור כד"נא דנקרא, לש להחיר למי'הל ובעל-בית להספסר לכבוד המילה. וצ"ח פכס"א שם שהשיג על הכה"ט שכתבן מ"ש ב"י"ד סימן שצג לגלם קאי על תפסרת קרא"ש, וי"א, הקאי על גלות צ"קנים, וכן כד"ס לא תחיר לגלם וכן פלבוש כ"ו: וכתבם השיג ע"ל, שהרי הכה"ט פתב פ"ח: וצ"ח מ"ש באר-תולת, ובכ"ה"ג שם ב"י"ד פתב שם ש"ב"מ לא הוה"ר לגלם, ואולי דאשכנזים קאו כ"ו, ובכ"ה"ט שם הביא דברי הלבוש וכתב שכב"ה"ג הקשה ע"ז שהחיל לזמיר והגלם כ"ו, ע"ש. (וענין בא"י וא"ז שמשם העתיק הכה"ט אלא שהשמיט מ"ש שם והך סימן שצג ב"י"ד קאי אשכנזים לפי שהתפסה פקוס לכה"ג. וע"ש בא"י והי"א דל"ם שבת שחל ט"ב יש להחיר תפסרת ג"כ, ואם חל בשבת ותרחה, עקר הפוסקים שאין לו דין שבוע שחל ט"ב ע"ש) (ע"ש בפמ"א שכתב להל"ח בעד הפענה שהאכלים הם שולשיתים להקדים לתפסה ולאכל שם, שהשיג פתב שאין להחיר לאכל שם, וכתב שהתקליון יש קדם על מי שזממה, אדכ"ר קרא"ש פ"ק החולץ כ"ו, ואף דשאר אכלים קהנו לאסיר מ"מ שושבנים חש"ב"י להו טענה רב"ב כ"ו לז"ח קהנו לקל. ע"ש ובמדינתנו נוהגים להחט"ד בקדרי ש"י, רק פשה קרובים הם כשמשו בתוף הפענה כמו כג"ל הפענה והאכלים אח"כ עתהם, וי"מ אין רא"י להח"ת עשה לשמע כגון המנחם בכלי-שיר, ומכ"ש קאכל על אכ"י וצ"ח א"ז או אשה על כג"ל

משנה ברוחה

(יב) ואחר-כך עושיין התפסה. ואסור אד התקן (טו) לשתות מכוס של ברכה כיון שהוא צדין מבעוד יום, אלא נוהגין להניח לשתות. ונבדקתה (י"ח) יכול התקן לשתות מכוס של ברכה (י"ט) וכן לאכל ולשתות אחר-כך²⁶. וצ"ח לקמן בסימן חקט"ב סעיף ב, דאם התענית הוא רק מ'ממת עצמו שהוא התענה ביום זה, אין צריך להשלים. וכן כשחל אחד מהצומות בתוף שבעת ימי תפסה (י"ט) ושלם סעניתו²⁷, אכל אר-צייט אין צריך להתענות בתוף שבעת ימי תפסה אם נשא בתולה או בחור אלמנה:

בתמין מפני כבוד השבת: (ו) ואין צריך וכו' מבעוד יום. כמו בתשעה באב, אלא מפר בהם באכילה ושתיה בלילה²⁸: ג (ח) כל ארבעה צומות. ק"ל לאו דוקא, דלעולם אין עשירה בטבת חל בשבת²⁹, כמו שכתוב סימן תכח סעיף ב: (ט) נדחין לאחד השבת, ולא קדם, (י"א) דאקדומי פרעניתא לא מקדמין: (י"ב) ואם חלו בערב-שבת, האי לשנא גס-פן לאו דוקא, (י"ג) דכל הארבעה צומות גס-פן אי אקשר לחול בערב-שבת, לפי הקביעות המבאר לעיל בסימן תכח, פי אם עשירה בטבת בלכ"ד: (יא) בשחרית ומנחה ו'נסח²², והוא הדין (יג) דאומר השליח-צבור 'עננו בין 'גואל' ל'רופא', (יד) אכל אין אומרים ודוים הנפילת-אפים במנחה לפי שהוא ערב-שבת²³. ומשעם זה (טו) אין לעשות בערב-שבת יום-פפור-קטן²⁴ באם ראש-החדש בשבת, פי אם ביום תמישי שלפניו, לפי שאין לומר סליחות גם ודוים בערב-שבת במנחה:

שער הציצין

(יא) גמרא: (י"ג) מנדר-אברהם: (י"א) דר-אפרים: (יד) מנדר-אברהם ושי"א: (י"ב) צערת-זקנים: (טז) פג' אברהם: (י"ז) אש-אברהם, וכן מבאר אצלנו באריכות לקמן בסימן תקנט סעיף ט במשנה ברוחה ובשער-הציצין שם, ע"ן שם: (י"ח) שם: (י"ט) אברהם: (כ) הנה בתוספות ט"ר שם לענין תענית-צבור שאוקרין בשביל מטר, אכן מהוכחת התוספות שם דאי לאו הכי מאי ש"ך מעוט, א"יה שער יש, מוכח דהוא הדין לענינו. אכן באמת הוא רק לשיטת התוספות דשם, אכל להתוספות דק"ק החולץ דף טג עמוד א החולקים על זה וקביא להו דאפלו לקנות ערבי חפה שהוא ש"מס גס-פן שרי מראש-החדש אב ונהל"ה, וק"א דקאמר י"ט ע"ש ומתן הוא ש"מעט מפה ש"דרכו לנהג בשאר תמים, אס-פן אפ"ש דהוא הדין לענין מה דקאמר י"ט ע"ש בשמחה הוא גס-פן כעין זה: (כ) מנדר-אברהם שם ובנו ירם. ומה שכתבתי ו'על-פ"ס' וכו' הוא סג"פ ונסאל בפרק ד רמב"ם ממנו שהד"ש ד"ד עד אחר תשעה באב: (א) מנדר-אברהם. ובספר אליה רבה מצד רגם המכניס והמוציא הוא לנה בעל-בית:

הַלְבוֹת תְּשֻׁעָה בְּאֵב סִימָן תִּקְנָא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ז]

אָלָא מְתָר בְּהֵם בְּאֵבִיָּה וְשִׁתְּיָה בְּלִילָה⁽²⁰⁾.

(20) ומה שכתב הא"ר (סי' תקס"ג ס"ק א) וז"ל "מצאתי שלא יאכל בלילה יותר מהרגיל שלו, דאז לא יועיל לו התענית", דעת הגר"ח קניבסקי (תורת המועדים כאן ס"ק יד) שמאחר שהמשגיב לא העתיק את דברי הא"ר, אין צורך להחמיר בו.

ולערוך חתונה בליל תענית עשרה בטבת, דעת הגר"שז אויערבך (הליכות שלמה תעניות פ"ג ס"א וארחות הלכה הע"ו) שאין ראוי לעשות כן אם לא בשעת הדחק [אך בליל תענית אסתר אפשר], ואף ביחס לסעודת שבע ברכות, דעתו (שם דבר הלכה אות א) שאין נכון כל כך לקיימה בליל התענית, שהרי כתב השע"צ (ס"ק ט) שבעל נפש יחמיר בכל העניינים כבר מהלילה. מוארך, בש"ת אבן ישראל (להגרי"י פ"ש, ח"ו סי' כח) כתב שמותר לערוך חופה בליל תענית עשרה בטבת, רק הסתפק האם יהיה מותר לעשות גם ריקודים ומחולות [אכן, בספר שערי נחמה (עמ' טו), אשרי האיש פ"ו אות כח] הביא בשם הגרי"ש אלישיב שאפשר לכתחילה לערוך נישואין בליל עשרה בטבת, ואפשר לנגן בכלי שיר בסעודה. וכן משמשת דברי השו"ת אגרות משה שהבאנו לקמן (סי' תקנ"א ס"ק יח), שדן אם לאסור לערוך נישואין בליל שמעו עשר בתמוז רק מחמת שדיני בין המצרים מתחילים כבר מלילה זה].

ולענין עריכת חתונה בליל שבעה עשר בתמוז, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' תקנ"א ס"ק יח).

ולענין אם מותר לשאת נשים (בלא סעודה) בשאר התעניות, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק יב).

[משנ"ב ס"ק ח]

הַלְעוֹלָם אֵין עֲשָׂרָה בְּטַבַּת הַל בְּשַׁבְּתוֹ⁽²¹⁾.

(21) אך אם אכן היה חל בשבת, הביא הגר"ח סולוביצ'יק (חידישי הגר"ח (סטנסל) אות מד) בשם הבה"ג שהיה חובה לצום בשבת [ואף על פי שבשאר הצומות כשחלים בשבת רוחים את הצום ליום ראשון]. וביאר הגר"ח את דבריו, שדאי כשאי אפשר לדחות את התענית מותר להתענות גם בשבת, כמו שמצאנו שמתענים תענית חלום. ולכן בשאר הצומות שנקבעו מחמת המאורע, נקבע זמנם לחודש שבו ארעו כמבואר בפסוקים, ואפשר לדחות את התענית למחרת. מה שאין כן בעשרה בטבת שבו הוזכר בכתוב [ראה יחזקאל מ"ב] שהתחלת המצור היתה בעצם היום הזה [של עשרה בטבת], ולכן אי אפשר לדחותו ליום אחר גם כשחל בשבת [וראה בב"י שהביא נדעת הבה"ג בשם האבודרהם, ובדבריו רמז לביאור הגר"ח הנ"ל. אך ראה מנחת חינוך (מצודה שא אות ז) שכתב שגם צום עשרה בטבת זמנו בכל חודש טבת, והרעת תורה הביא שרשיי (מגילה ה, א ד"ה אבל) כתב שגם צום עשרה בטבת שחל בשבת נדחה למחרת, וצ"ח לשו"ת שואל ומשיב (מהר"ק ח"ג סי' קעט) שדן בדבריו].

[משנ"ב ס"ק יא]

בְּשַׁבְּתִית יִמְנָקָה עֵינֵי ל' וכו', לְפִי שְׁהוּא עָרְב־שַׁבְּתוֹ⁽²²⁾ וכו', אֵין לְעֲשׂוֹת בְּעָרְב־שַׁבְּתוֹ יוֹם־כְּפֹר־קָטָן⁽²⁴⁾.

(22) ואף כשחלה התענית בשני או בהמישי, כתב לקמן (סי' תקסו

ס"ק ז) שנדחית הקריאה הקבועה וקורים יוחל.

(23) ולענין אמירת 'אבינו מלכנו', כתב לקמן (סי' תרד ס"ק ה) לענין שנה שחל בה יום כפור בשבת [שאינן אומרים בה 'אבינו מלכנו']. שאומרים 'אבינו מלכנו' בערב יום כפור שחרית, שמי"מ במנחה לא יאמרו כיון שהוא ערב שבת.

(24) ובפרטי דין יום כיפור קטן, ראה לעיל (סי' ת"ז ס"ק ד), ובמה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק יב]

מְכֹסִים שֶׁל בְּרָכָה⁽²⁵⁾ וכו', לְאָכַל וְלִשְׁתּוֹת אֶת־רֶפֶךְ⁽²⁶⁾ וכו', שְׂבַעַת יָמֵי הַחֲפָה יְשָׁלִים תְּעִינִיתוֹ⁽²⁷⁾.

(25) משמעות דברי הרמ"א שמותר לשאת נשים בשאר התעניות, וכן מובא בתוס' (עירובין מ, ב ד"ה דילמא) שהיה מעשה בחופה בעשרה בטבת שנתנו לחינוך לשתות. אמנם, בשו"ת פרי השדה (ח"ד סי' טב) כתב שאין לישא נשים בשאר תעניות, מחמת דברי הפמ"ג (סי' תקנ"א א"א ס"ק י) שיום התענית דינו כמו מראש חודש אב עד תשעה באב, והוסיף, שמה שכתבו התוספות שהיו נישואין בעשרה בטבת, צריך לומר שזה היה באלמן שנשא אלמנה שאין בזה שמחה כל כך.

ולענין עריכת חתונה בליל התענית, ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק ז).

(26) אמנם, בשע"צ לקמן (סי' תרפו ס"ק טז) מצד שבשאר תעניות שנדחו [הרן מתשעה באב] יש להקל לבעל ברית ולחתן ביום חופתו, שאינם צריכים לצום כלל. ויתר פרוט על ענין זה, ראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל (סי' תקנ"ט ס"א ד"ה חיבים).

(27) ולענין תענית נדחה בשבעת ימי המשתה, ראה מה שכתב בשע"צ לקמן (סי' תקנ"ט ס"ק לד) ובביה"ל שם (ס"ט ד"ה ונדחה). ומה שכתבנו בשע"צ שם.

סִימָן תִּקְנָא

דִּינֵי שְׁבוּעַ שְׁחָל תְּשֻׁעָה בְּאֵב לְהִיּוֹת פְּתוּכָה

[משנ"ב ס"ק א]

שְׂאֵין שְׂמַחִין בּו כְּלָלוֹ.

(1) ועד מתי יש למעט בשמחה, מהמסא"ר בשו"ע להלן (סי' ב) שיש למעט בנשוא ומתן ובבנין של שמחה רק עד לאחר תשעה באב, משמע שדין זה של ממעטין בשמחה הוא רק עד לאחר תשעה באב, וכן כתב הקרבן נתנאל (תענית פ"ד אות ה) שדין זה נדחג רק עד לאחר תשעה באב. אכן, לענין הדין שיש להימנע מלהתדיין עם נכרי בימים אלו, הביא במשנ"ב להלן (ס"ק ב) שחי' דעות אם יש להימנע עד ראש חודש אלול, או עד אחר תשעה באב. והכפ' ההיים (ס"ק א) הביא בשם הנחמד למראה (ח"ב דף רז עמוד א) שיש למעט בשמחה גם ביום י' באב. והוסיף בשם היפה ללב, שמי שנזדר שלא לשמוח באותם עשרה ימים, זוכה לעשרה דברים [המנויים בשמות רבה פרשה טו אות בא] שעתידי הקב"ה לחדש לעתיד לבא.

ולענין מיעוט השמחה מ"ז בתמוז עד ראש חודש אב, ראה להלן (ס"ק טז) ומה שכתבנו שם.

הלכות תשעה באב סימן תקנא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ו]

שבבגדי שבת ניכר הגידוץ, ואסור ללבוש בתשעת הימים בגדים מגוהצים כמובא בש"ע להלן (ס"א).

[שקורין קוואטערן אינו בקלל זה] וכי, לקבש בגדי־שבת.

ובשבת שבתשעת הימים שאינה שבת חוץ [כגון שתשעה באב חל בשבת או ביום ראשון, שאז השבת הקדמת אינה שבת חוץ], כתב בשע"צ להלן (ס"ק מז) שמוותר ללבוש בגדי שבת, אך לא חדשים או מגוהצים.

2) אכן לענין סעודת ברית בשבת שחל בו תשעה באב שהדין שאין מותרים בה בבשר חיה אלא רק מנין מצומצם מלבד הקרובים הפסולים לעדות, כתב בשע"צ להלן (ס"ק פה) שהקוואטר יכול לאכול בשר מצד עצמו ואינו נחשב כחלק מהמנין המצומצם.

3) ובכל מקום שמוותר ללבוש בגדי שבת בתשעת הימים, דעת הגר"שו אויערבך (הליכות שלמה בין המצרים פי"ד ארחות הלכה הע' 25) שהיינו אף אם הם מבובסים.

[משנ"ב ס"ק ז]

[אָב"י הבן. (אמ"א)].

[משנ"ב ס"ק ו] שאיני לובש אלא מפני הנזעה⁶, ומשעם זה מקור להחליף גם הפזמקאות⁷ וכי, נוהגין על־פי הגר"א לקבש⁸ בגדי־שבת.

4) משמעות דבריו שלא התיר אלא לאביו ואמו ולא לשאר קרובים [וראה בשערי תשובה ס"ק ג ובכף החיים ס"ק ז מה שכתבו בזה, וכן דעת הגר"שו אויערבך (הליכות שלמה בין המצרים פי"ד ס"ט), וכעין זה דעת הגר"ש וואנר (קובץ מבית לוי חייג ס"ק כב עמ' לו)].

6) ואף כתונת חדשה, כתב בבית הלל להלן (ס"ז ד"ה כלים) שמוותר ללבוש בשבת חוץ, וביאר בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ג סי' פ) שכונתו כשאין לו כתונת מבובסת, שהרי לבישת בגדים חדשים חמורה יותר ממבובסים [ראה להלן (הע' 9) מה שהבאנו בשמו], ואם יש לו כתונת מבובסת אסור לו ללבוש חדשה.

ומשנתנימה הברית, השיירי כנסת הגדולה (סי' תקנט הנהגות הטור אות יו, הובאו דבריו בכף החיים שם ס"ק סז) כתב שאפילו כשהיתה ברית בתשעה באב עצמו אין קפידא אם נשאר בבגדי שבת או מפשיטם, אם לא במקומות שנהגו למול לאחר הקינות ולאחר מכן היו רגילים לקרות בבית הכנסת איוב וירמיה ואין נכון לקרואם בבגדי שבת [אכן לגבי מילה בתשעה באב, כתב במשגיב לקמן (שם ס"ק לז) שלאחר המילה פושטים את הבגדים. אמנם מכך שלא הזכיר זאת בסימן זה, יש לדקדק שדעתו שבתשעת הימים אין צריך לפושטם לאחר המילה]. וכן כתב הא"א (בוטשאטש, מהר"ת) שאם לבש בגדי שבת מחמת מילה אין איסור אם משהה על עצמו את הבגדים לאחר המילה, כי האיסור הוא רק התחלת הלבישה. מאידך, בשו"ת שואל ומשיב (מהדורה חמישאה סי' לט, הובאו דבריו בארחות חיים ספינקא, סי' תקנא ס"ק ז) מביאר, שבכל תשעת הימים יש לפשוט את בגדי השבת לאחר הברית [הן כיצד לנהוג בברית שחל בשבת חוץ לנהוגים שאף בשבת חוץ אין לובשים בגדי שבת, שאם יפשוט את בגדי השבת לאחר הברית הרי זה ולול בשבת]. וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק ו) לענין פשיטת בגדי השבת במתאי שבת.

7) ואף להחליף למעלי שבת, הביא השערי תשובה (ס"ק ב) שמוותר אם אינן חרשות [ולכאורה טעם הדבר משום שלא שייך בזה הטעם של איסור בגדי שבת, שכתב במשנ"ב לקמן (ס"ק מד) שהוא משום שגיהוץ ניכר].

8) וכמנהג הגר"א, נהג גם בעל התניא (דברי נחמיה יו"ד שאלה בו [דף עא ע"א]). והטעם למנהג זה, ביאר הערוך השלחן (ס"א) והובאו הדברים כבר בשו"ת הרבי"ו (ח"ב סי' תרצג), שאין להראות אבלות בשבת בפרהסיא, וכעין זה כתב הגמוקי אורח חיים (מונקאטש, ס"ק ב), שמנהג אבותיו ורבותיו ללכת בשבת חוץ עם כובע השטריימל המיוחד לשבת, וביאר טעמם, שכיון שכובע השבת שונה מהכובע של יום חול, אם ילכו בשבת עם הכובע של יום חול תהיה זו אבלות בפרהסיא שאסורה בשבת. הערוך השלחן (שם) הוסיף, שמה שדורות קדמותם הלכו בבגדי יום חול ולא חששו לאמור, הוא משום שבזמננו לא היה ניכר כל כך ההבדל בין בגדי השבת לבגדי החול.

8) ולענין מנהג בני ספרד, כתב הכף החיים (ס"ק יג) שבקהילות הספרדים נהגו כולם ללבוש בגדי שבת כרגיל ולא לשנות אפילו בגד אחד, אלא שמימי יש מקומות שנהגו שלא ללבוש בגדים לבנים, ובכל המקומות אין לובשים בגדים חשובים ביותר המיועדים בדרך כלל למועדים.

וללבוש בגדי שבת בסעודה שעושים לנער שנעשה בר מצוה בתשעת הימים, כתב בשו"ת דברי יציב (ארי"ח ח"ב סי' רלח) שמוותר הן לחתן הבר מצוה והן לאביו [ומסתבר שהוא הדין לאמו] וכמו שהקילו לענין ברית מילה, וכן הורה הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"ג סי' לה) שמוותר לנער ולהוריו ללבוש בגדי שבת בסעודת בר מצוה שנערכת בתשעת הימים בשנה שבה תשעה באב נדחה ליום ראשון [הזכיר בתוך דבריו כסניף לקולא את הדעה הראשונה בש"ע להלן (ס"ד) שבשנה כזו אין דין שבווע שחל בו]. ודעת הגר"שו אויערבך (הליכות שלמה בין המצרים פי"ד דבר הלכה אות יא) שאף הורי הוריו מותרים, שבני בינים הרי הם כבנים, אך לא שאר קרובים. ובסעודת בר מצוה שהחלה בערב ראש חודש אב ונמשכה ללילה, הורה (שם) שפשוט שיש להקל לכל המסובים שאין צריכים לפשוט את בגדי השבת עד אחר גמור הסעודה, הואיל והתחילו בהיתר קודם ראש חודש.

9) ולנהוגים ללבוש בשבת זו בגדי שבת, האם מותר ללבוש גם בגד חדש, דעת הגר"י קניבסקי (ארחות רבינו שם אות יו עמ' קלד) שאסור, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ג סי' פ) שאין זה עדיף מחתן שיש לו עליה לתורה בשבת חוץ לפני נישואיו, שכתב הרמ"א שאף לאוסרים ללבוש בגדי שבת, לחתן מותר בשבת זו, והביא במשגיב להלן (ס"ק ט) שמימי אסור בבגדים חדשים. מאידך, הכף החיים (ס"ק פט) הביא שלדעות המתירות ללבוש בגדי שבת, מותר גם ללבוש מלבושים חדשים כל שאינם חשובים שדרך לברך עליהם שהיינו, אך בגדים שדרך לברך

בפדיון הבן, וראה עוד שם בדבריו.

ומנהג החז"ר (טעמא דקרא, הנהגות הוראות אות כ) שהיה מחליף את כל בגדיו חוץ מהפחמקאות, וכמובא במשנ"ב להלן שיש שמשנים בגד אחד, והגר"י קניבסקי (ארחות רבינו ח"ב עמ' קלג) לא היה מחליף את הטלית קטן, דעת הגר"ש אלישיב (קרא עלי מועד פי"ד ס"ק יט) שנהוגים כהג"א להחליף את כל הבגדים לבגדי שבת ואפילו מבובסים, ואין לשנות אפילו בגד אחד, ואפילו בגד של צינעא, וכן דעת הגר"ח קניבסקי (קרא עלי מועד שם) שכך הדין לכתחילה, אלא שהחז"ר היה משאיר בגד אחד [כמובא לעיל].

10) ולנהוגים ללבוש בשבת זו בגדי שבת, האם מותר ללבוש גם בגד חדש, דעת הגר"י קניבסקי (ארחות רבינו שם אות יו עמ' קלד) שאסור, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ג סי' פ) שאין זה עדיף מחתן שיש לו עליה לתורה בשבת חוץ לפני נישואיו, שכתב הרמ"א שאף לאוסרים ללבוש בגדי שבת, לחתן מותר בשבת זו, והביא במשגיב להלן (ס"ק ט) שמימי אסור בבגדים חדשים. מאידך, הכף החיים (ס"ק פט) הביא שלדעות המתירות ללבוש בגדי שבת, מותר גם ללבוש מלבושים חדשים כל שאינם חשובים שדרך לברך עליהם שהיינו, אך בגדים שדרך לברך

המיועדים בדרך כלל למועדים.

11) ולנהוגים ללבוש בשבת זו בגדי שבת, האם מותר ללבוש גם בגד חדש, דעת הגר"י קניבסקי (ארחות רבינו שם אות יו עמ' קלד) שאסור, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ג סי' פ) שאין זה עדיף מחתן שיש לו עליה לתורה בשבת חוץ לפני נישואיו, שכתב הרמ"א שאף לאוסרים ללבוש בגדי שבת, לחתן מותר בשבת זו, והביא במשגיב להלן (ס"ק ט) שמימי אסור בבגדים חדשים. מאידך, הכף החיים (ס"ק פט) הביא שלדעות המתירות ללבוש בגדי שבת, מותר גם ללבוש מלבושים חדשים כל שאינם חשובים שדרך לברך עליהם שהיינו, אך בגדים שדרך לברך

ומנהג החז"ר (טעמא דקרא, הנהגות הוראות אות כ) שהיה מחליף את כל בגדיו חוץ מהפחמקאות, וכמובא במשנ"ב להלן שיש שמשנים בגד אחד, והגר"י קניבסקי (ארחות רבינו ח"ב עמ' קלג) לא היה מחליף את הטלית קטן, דעת הגר"ש אלישיב (קרא עלי מועד פי"ד ס"ק יט) שנהוגים כהג"א להחליף את כל הבגדים לבגדי שבת ואפילו מבובסים, ואין לשנות אפילו בגד אחד, ואפילו בגד של צינעא, וכן דעת הגר"ח קניבסקי (קרא עלי מועד שם) שכך הדין לכתחילה, אלא שהחז"ר היה משאיר בגד אחד [כמובא לעיל].

12) ולנהוגים ללבוש בשבת זו בגדי שבת, האם מותר ללבוש גם בגד חדש, דעת הגר"י קניבסקי (ארחות רבינו שם אות יו עמ' קלד) שאסור, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ג סי' פ) שאין זה עדיף מחתן שיש לו עליה לתורה בשבת חוץ לפני נישואיו, שכתב הרמ"א שאף לאוסרים ללבוש בגדי שבת, לחתן מותר בשבת זו, והביא במשגיב להלן (ס"ק ט) שמימי אסור בבגדים חדשים. מאידך, הכף החיים (ס"ק פט) הביא שלדעות המתירות ללבוש בגדי שבת, מותר גם ללבוש מלבושים חדשים כל שאינם חשובים שדרך לברך עליהם שהיינו, אך בגדים שדרך לברך

המיועדים בדרך כלל למועדים.

13) ולנהוגים ללבוש בשבת זו בגדי שבת, האם מותר ללבוש גם בגד חדש, דעת הגר"י קניבסקי (ארחות רבינו שם אות יו עמ' קלד) שאסור, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ג סי' פ) שאין זה עדיף מחתן שיש לו עליה לתורה בשבת חוץ לפני נישואיו, שכתב הרמ"א שאף לאוסרים ללבוש בגדי שבת, לחתן מותר בשבת זו, והביא במשגיב להלן (ס"ק ט) שמימי אסור בבגדים חדשים. מאידך, הכף החיים (ס"ק פט) הביא שלדעות המתירות ללבוש בגדי שבת, מותר גם ללבוש מלבושים חדשים כל שאינם חשובים שדרך לברך עליהם שהיינו, אך בגדים שדרך לברך

ומנהג החז"ר (טעמא דקרא, הנהגות הוראות אות כ) שהיה מחליף את כל בגדיו חוץ מהפחמקאות, וכמובא במשנ"ב להלן שיש שמשנים בגד אחד, והגר"י קניבסקי (ארחות רבינו ח"ב עמ' קלג) לא היה מחליף את הטלית קטן, דעת הגר"ש אלישיב (קרא עלי מועד פי"ד ס"ק יט) שנהוגים כהג"א להחליף את כל הבגדים לבגדי שבת ואפילו מבובסים, ואין לשנות אפילו בגד אחד, ואפילו בגד של צינעא, וכן דעת הגר"ח קניבסקי (קרא עלי מועד שם) שכך הדין לכתחילה, אלא שהחז"ר היה משאיר בגד אחד [כמובא לעיל].

14) ולנהוגים ללבוש בשבת זו בגדי שבת, האם מותר ללבוש גם בגד חדש, דעת הגר"י קניבסקי (ארחות רבינו שם אות יו עמ' קלד) שאסור, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ג סי' פ) שאין זה עדיף מחתן שיש לו עליה לתורה בשבת חוץ לפני נישואיו, שכתב הרמ"א שאף לאוסרים ללבוש בגדי שבת, לחתן מותר בשבת זו, והביא במשגיב להלן (ס"ק ט) שמימי אסור בבגדים חדשים. מאידך, הכף החיים (ס"ק פט) הביא שלדעות המתירות ללבוש בגדי שבת, מותר גם ללבוש מלבושים חדשים כל שאינם חשובים שדרך לברך עליהם שהיינו, אך בגדים שדרך לברך

המיועדים בדרך כלל למועדים.

15) ולנהוגים ללבוש בשבת זו בגדי שבת, האם מותר ללבוש גם בגד חדש, דעת הגר"י קניבסקי (ארחות רבינו שם אות יו עמ' קלד) שאסור, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ג סי' פ) שאין זה עדיף מחתן שיש לו עליה לתורה בשבת חוץ לפני נישואיו, שכתב הרמ"א שאף לאוסרים ללבוש בגדי שבת, לחתן מותר בשבת זו, והביא במשגיב להלן (ס"ק ט) שמימי אסור בבגדים חדשים. מאידך, הכף החיים (ס"ק פט) הביא שלדעות המתירות ללבוש בגדי שבת, מותר גם ללבוש מלבושים חדשים כל שאינם חשובים שדרך לברך עליהם שהיינו, אך בגדים שדרך לברך

ומנהג החז"ר (טעמא דקרא, הנהגות הוראות אות כ) שהיה מחליף את כל בגדיו חוץ מהפחמקאות, וכמובא במשנ"ב להלן שיש שמשנים בגד אחד, והגר"י קניבסקי (ארחות רבינו ח"ב עמ' קלג) לא היה מחליף את הטלית קטן, דעת הגר"ש אלישיב (קרא עלי מועד פי"ד ס"ק יט) שנהוגים כהג"א להחליף את כל הבגדים לבגדי שבת ואפילו מבובסים, ואין לשנות אפילו בגד אחד, ואפילו בגד של צינעא, וכן דעת הגר"ח קניבסקי (קרא עלי מועד שם) שכך הדין לכתחילה, אלא שהחז"ר היה משאיר בגד אחד [כמובא לעיל].

16) ולנהוגים ללבוש בשבת זו בגדי שבת, האם מותר ללבוש גם בגד חדש, דעת הגר"י קניבסקי (ארחות רבינו שם אות יו עמ' קלד) שאסור, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ג סי' פ) שאין זה עדיף מחתן שיש לו עליה לתורה בשבת חוץ לפני נישואיו, שכתב הרמ"א שאף לאוסרים ללבוש בגדי שבת, לחתן מותר בשבת זו, והביא במשגיב להלן (ס"ק ט) שמימי אסור בבגדים חדשים. מאידך, הכף החיים (ס"ק פט) הביא שלדעות המתירות ללבוש בגדי שבת, מותר גם ללבוש מלבושים חדשים כל שאינם חשובים שדרך לברך עליהם שהיינו, אך בגדים שדרך לברך

[משנ"ב ס"ק ח]

אין מתקליפין. [אָפּלוּ הטְלִית⁹].

15) והטעם שאין ללבוש בגדי שבת, כתב להלן (ס"ק מד) משום

מילואים הלכות תשעה באב סימן תקנא המשך מעמוד כד

12) ולברר את עניני המקח ללא שקונה בפועל, כתב בשו"ת אגרות משה (אהע"ז ח"ד סי' פד ס"ק א) שאינו בכלל איסור משא ומתן של שמחה.

13) ואף לעשות כלי כסף לעצמו, דעת השו"ת בצל החכמה (חיד סי' עז אות א) שאסור מחמת השמחה שבדבר, ובשבט שקניית כלי הכסף אסורה מחמת שנחשבת משא ומתן של שמחה.

ולקנות תפילין חדשים, כתב בשו"ת אגרות משה (אריח ח"ג סי' פ) שמתיר כיון שזו קניה רק לצורך מצוה.

קניית כלי בית גדולים שיש בקנייתם שמחה, ישנם כמה אופנים, לענין קניית מכונת הדישה [שאינה לצורכי פרנסה אלא לחינוך], כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שאם הוא באופן שאינו מברך שהחיטו אלא הטוב והמיטב [וראה מה שכתבנו להלן (סי' צח)] כגון שיש לו אשה ובנים שגם נהנים מהמכונת, אסור לקנות מראש חודש, כיון שקניית המכונת היא ענין של שמחה, [ובאופן שצריך לברך שהחיטו, ראוי להימנע כבר מיום תבונה, כמבואר בשרע' להלן (סי'י) שטוב להזהר מלומר שהחיטו בין המצרים, וראה במשני' שם (סי' צח)]. אכן, בקניית מכונת המיזרית לפרנסה, כתב שם, שאין בכך אלא משום משא ומתן רגיל, שבמנינו נהגו להקל כמו שכתב במשני' בשם האחרונים, ואת ברכת שהחיטו יברך אחר תשעה באב, ואינו חייב ליבטל ממלאכתו משום כך, וכן דעת הגר"ש האונגר (קובץ מבית לוי שם עמ' כו הע' י).

וכן קניית מזון, מכונת כביסה או ייבוש, ודו"ש, כתב הגר"ש וואנר (שם) שהם בכלל משא ומתן של שמחה ולכן אסור לקנותם אף כשאין מברך עליהם שהחיטו (ומובא שם שדעתו שיש לאסור את קנייתם, גם מחמת איסור קניית 'כלים חדשים' המובא ברמ"א להלן (סי'י), וראה מה שהבאנו להלן (סי' טו)), ומימי למי שסובל מאד מחום הקיץ והוא בגדר חולה, אפשר להקל לקנות מזון.

ולקנות כלי בית קטנים, דעת הגרי"ג קרליץ (נחמת ישראל פ"י הע' 13) שמתיר [וכעין זה הביא הלקט ישר (עמ' 107) שבעל תרומת הורשן התיר לקנות כפות וקערות], וכן דעתו (קרא עלי מועד פ"ד הע' ג) שמתיר לקנות ספרים המצרכים לו.

ולהטיל כלים חדשים שיוכל להשתמש בהם בתשעת הימים, כתב הלבושי מרדכי (על כל ד' השריע סי' קפח) שלא מצא איסור בזה.

14) ולקנות טבעת שנתנים לכלה כמנהג בשעת השידוכים, כתב בשו"ת אגרות משה (אהע"ז ח"ד סי' פד ס"ק א) שהיא בכלל משא ומתן של שמחה ואסור, אך במקום שיש לחוש להפסד מותר.

ולעשות בגדים חדשים או שאר הכנות לחתונה, למו שאין לו אשה ובנים, ראה להלן (סי' יד ו-מו).

ולתת מתנות מהחזן לכלה ולהפך, ראה מה שכתבנו לעיל (הע' 11).

[משני' שם]

15) ואף לענין מסירת כלים חדשים לאומן שאינו יהודי בתוך תשעת הימים כדי שיתקנם, כתב הרמ"א להלן (סי'י) שהרי הוא כמשא ומתן, ולכן טוב למעט בזה במקום שאפשר [אכן ממה שלא ציין המשני' באן את דבריו, משמע שדעתו שמסירת הכלים לאומן היא בכלל משא ומתן של שמחה ואסורה אף לדעה הראשונה].

16) ויום שוק הנעשה קבוע פעם בשבוע, כתב השריע לעיל (סי' תקלט סי'ד) לענין עשיית סחורה בחול המועד, שאין זה נחשב דבר האבד שאם לא ימכור בשבוע הזה ימכור בשבוע הבא, ורק ירד הקבוע מומן לומן נחשב דבר האבד.

עליהם שהחיטו אסור ללבוש אף אם כבר בירך עליהם בשעת קנייתם, ולהטות אלו מאימתי מותר ללבוש את בגדי השבת בערב שבת, דעת הגר"י קניבסקי (אגרות רבנו ח"ב עמ' קל) שיוכל ללבושם רק לאחר הצות היום, וכן דעת הגר"ש אלישיב (קרא עלי מועד פ"ד ס"ק י"ט). דעת הגר"ש וואנר (קובץ מבית לוי ח"ג עמ' ג) שיוכל ללבושם בשעה שרגיל ללבושם כל ערב שבת אפילו סמוך לחצות היום, וכעין זה דעת הגר"ש אויערבך (שלמי מועד פ"צ הע' 51, בשם הגר"ש אויערבך) שאפשר ללבושם בזמן שרגיל ללבושם בכל ערב שבת, מאידך, דעת הגרי"ג קרליץ (קרא עלי מועד שם) שמתיר ללבושם רק קרוב לשבת, ומסתמא מזמן מנחה קטנה.

והאם יש להזכיר מיד בצאת השבת, כתב האי"א (בוטשאטש) (מהדור"ת סי' תקנא) שאין איסור אם משדה על עצמו את בגדי השבת אף לאחר שכבר הברילו כל הציבור, כי האיסור הוא רק התחלת הליבושה ולא מה שכבר לבוש ועומד. וכן דעת הגר"ש אלישיב (קרא עלי מועד שם) שאפשר להמשיך ללכת בהם, וכן דעת הגר"ש וואנר (קובץ מבית לוי שם) והגר"ש אויערבך (שלמי מועד שם, בשם הגר"ש אויערבך, וראה בהלכות שלמה בין המצרים פ"ד ס"כ"ח שמובא אחרת), מאידך, דעת הגרי"ג קרליץ (קרא עלי מועד שם) שמסתחימת הפוסקים לא משמע שהאיסור הוא רק התחלת הליבושה, שהרי אם כן יוכל להמשיך ללכת בבגדי שבת כל תשעת הימים, אלא שמימי יוכל לעשות קודם הברלה ורק אחר כך לפשוט את בגדי השבת, ומנהג החזו"א (קרא עלי מועד שם הערות הגרי"ח קניבסקי אות כב) היה לפשוט את בגדי השבת מיד בצאת השבת [אלא שכתב הגרי"ח קניבסקי (שם) שאינו זוכר אם פשוט רק את המעיל העליון או את כל בגדיו], וראה עוד מה שכתבנו לעיל סי' רסב ס"ק ת.

[משני' ס"ק 10]

ומקל מקום קגדים תדשים צסורטו⁽¹⁾.

10) ולענין בגדים שאינם חדשים אך מוכסטים ומגוחצים, ראה מה שהבאנו לעיל (סי' ג).

[משני' ס"ק יא]

קמשא ימתן של שמחה⁽¹¹⁾, כגון לקנות⁽¹²⁾ כלי-כסף⁽¹³⁾ או צרכי קפה⁽¹⁴⁾.

11) ולתת מתנות בתשעת הימים, כגון מתנה לבר מצוה, דעת הגר"ש וואנר (קובץ מבית לוי ח"ג עמ' כד סי'י) שמתיר, והוסיף (שם הע' יא) שרק בתשעה באב כתבו האחרונים שאין לתת מתנות [ראה במשני' לקמן (סי' תקנד ס"א מא) שכתב, שאסור משום שהרי זה כשאלת שלום האסורה בתשעה באב, ולא הזכיר שיש בזה משום משא ומתן], וכן דעת הגרי"ג קרליץ (קרא עלי מועד פ"ד אות יג), דעת הגרי"ח קניבסקי (קרא עלי מועד שם הערות הגרי"ח קניבסקי הע' כה) שכיון שההלכה היא שיש למעט במיד' אולי גם בזה יש למעט, אך הוסיף שיוכל לתת לבר המצוה את המתנה אך לא להקנות לו אותה עד לאחר תשעת הימים, ובמקום אחר (תורת המועדים סכ"ח) הובא שדעתו, שכיון שהאיסור של משא ומתן הוא כדי שלא יסח דעת מהאבילות, מסתבר שנתנת מתנות כשיש צורך כמו לבר מצוה, אין בה איסור.

ומתנות על שמחה, דעת הגר"ש אלישיב (תורת המועדים שם) שאין לתת, ולכן אין לתת מתנות מהחזן לכלה ולהיפך, וכן לתת מתנות ליולדת [ולא הזכיר בדבריו מתנת בר מצוה], אכן דעת הגר"ש אויערבך (קובץ מבקשי תורה ח"כ עמ' תל) לענין מתנות הניתנות מהחזן לכלה, שכל מה שנהוג לתת בשעת כתיבת התנאים, מותר לתת גם בימים אלו משום שזה כחוב בין שני הצדדים, אבל שאר מתנות, אין לשלוח כלל.

הלכות השעה באב בימן תקנא

כד

באר הגולה

ג פירא תירא
יבטוח מ"ג וקפוח
טקטכין באקר תורת
הטעם וק נתיק
השור ד ברייתא
תקרא ענינה וקגלה
ה ה רבנים פוק ג
דעניה ו פם פקרא

(ד) ואבי הון לובשין בגדי־שבת (מנהגים), אכל בלאו הכי אסור. אכלו בשבת של 'תזון' (ה) אין מתלפין ללבש בגדי־שבת, (ו) כי אם (ז) [ז] הפתנת לכד (טרזכי הלי ט"ב והנ"א פיר דתענית ואמרה תרוק). אכל פורשין (ס) פרכת של שבת, אם לא שארע השעה באב בשבת ונדהת, שאז אין פורשין פרכת של שבת. ומי ששיל לו ושואין בשבת נחמיה, (ח) מתר ללבש (ו) [ו] (ט) בגדי־שבת (י) בשבת של 'תזון' (מחירי): **ב** *מראש־חדש עד התענית (יא) *ממעטים במשא ומתן (יב) והכבנין של (י) שמחה, כגון בית־התנות לבנו *האו כגון של ציור וקיר, ובגטיעה של שמחה, כגון אבונגקי של מלכים שנוטעים

באר היטב

ט"ש הבאר־הגולה ע"ז: (ז) הפתנת. ומתר אפלו חל ט"ב בשבת, לכושי. והמחמיר שלא להחלישו מהג שסות הוא, שאינו לכושי רק מפני הוצה, מט"ט, מ"א. ואיזי דכ"ס מנא וישל קתבו דאסור מפני שהוא דבר של צעה, ולכן אין למחות באשפוזים הפוזנים אסור: (ס) פרכת. וה"ה מפות ומקסאות, מהיריל: (י) בגדי. אכל בגדים חדשים אסור, מיכ. מהיריל צעה שפינוסליין לבנו ולבש קט"א של שבת לכבוד בנו הטקס: (י) שמתה. קאי גם אמשאומתן כגון צרכי הפה, אכל שאר משאומתן שרי כדופו, כ"י. בית. וכי מהיריל: הסנסורים לא ישאו פלי־קספ לטרטר בעיה. דשמחה היא לרואים. ובקום שנתנו אסור בכל משאומתן צריה תרת, עי ביי"ד סימן ר"ח, אכל בטקס שנתנו בכל משאומתן לא מהני הפרה כיון דיש פוסקים דס"ל הכי, כבר קבלו אבותיהם קדעת ההוא. ובסימן שנותנין צליה תקנות משכא בכי פמי' הוון תקטרו, אכל לא יאיתי לובנין פן. ופי"ק כנאר נותנין שאכרמתן הוא ספונים את התינוק על בגלי הסנדק, ומקנא פס' הוא, ואב"ד אב"ד הון ואבי הילנה ג"כ נהנים להקל וללבש בגדי־שבת הם תשרים, ובמקמה שנותנין להקל גם שאר קרובים אשר נדכס אם היה בתיים אחרים ללבש בגדי־שבת הם ליהדים גם עשה, וצ"ע פה. ונראה שצער הוא לאכירסון וחיילתה לשאין מתקדמים בשמססם תקרובים האלה בלבישת לבנים, ולשאין קרובים יש להתייר, ועין מח"ב במש זצ"ל אמת שכנול בריית אסור ללבש בגדים חדשים בשבוע זו, וה"ש הנושא את התינוק לכהני של אנשים (שקדיון קדאטי־שאפ"ס) לובשין ג"כ בגדי־שבת כיון שאין להם מצוה אחרת כמצות מילה רק זו לכו, ועין בפ"ט: [ז] הקתנת. עבתי"ט. ועין במנ"א שאפלו הטיל של שבת אין מתלפין, ועין מ"ש בסוד עמח"ד שמים בשם אביו והגוון והתשובה חדשה להרדכיו סימן תרצו, ובמיריתו נהני פשיע ואין לשנות, ומגלים ופוקמאות של שבת אם אינם חדשות פה, עין מ"מ: [ז] בגדי. עבתי"ט. ועין ביי"ד אפ"ס בשם אביו והגוון והתשובה חדשה להרדכיו סימן לה וברדכיו חדשות סימן ורמה לבטל המנהג שנהנו בקצת סקמות לומר איה קינה כמות

שערי תשובה

אעפ"י שהיא כשמשלת שעה יש להם למעט פלישמע קול שרים (שרות). ועין ביר"ד סוף סימן שצא לענין גלים צעזנים לטבילה כשו' ושיף פם וה"כ שם. ומ"ש המג"א שמהפנים ומפניצא בתעוק אינו כולל זה, ה"ה ובמ"ש שאר צעזל־בכורים שפולשין התינוק מזה לזה וגם אותן ספונים על פסא של אלהו ז"ל וכן הפנימים על בכיור של הסנדק, או הפוזיק התינוק צעת אמירת אשר קדש ידיו כו', וקצת היה נראה להקל להותין על כרכי הסנדק לכו שרגלי הסנדק דומין למבחה (ומ"ש ביר"ד סימן רסה דהו כמקטיר קטרת, עין בתשובת נ"ב סימן כו שכחב לישב דלא תקשי על מ"ש מהיריל שאין לתן לסנדק א' שני כרי טענם זה, דלמה יש קפדא על הסנדק, ולא על המוחל, שאם בגלי הסנדק הם כמזבח תקנת אי' המוחל הוא כמקטיר תקנת כו, מ"ש. ולכאורה קשה אמא גופא דסנדק שדומה למוזב, מהיכא מיני לומר שלא ישנה בו לכו שפועלות, ולא אשפתן הכי אלא כפי מקטיר ותיק לה קדמים נישמו קטורה כו', וסבל מקום יש סוף לנה מ"ש ביומא דף מג ר"ז אומר לא היה פוס לשחפה כו', ס"ד פון דלא שכימא וכעתא תקון לה פוס בפ"ע כו', אלקא דאף הפתחה שנותנין צליה תקנת משכא בכי פמי' הוון תקטרו, אכל לא יאיתי לובנין פן. ופי"ק כנאר נותנין שאכרמתן הוא ספונים את התינוק על בגלי הסנדק, ומקנא פס' הוא, ואב"ד אב"ד הון ואבי הילנה ג"כ נהנים להקל וללבש בגדי־שבת הם תשרים, ובמקמה שנותנין להקל גם שאר קרובים אשר נדכס אם היה בתיים אחרים ללבש בגדי־שבת הם ליהדים גם עשה, וצ"ע פה. ונראה שצער הוא לאכירסון וחיילתה לשאין מתקדמים בשמססם תקרובים האלה בלבישת לבנים, ולשאין קרובים יש להתייר, ועין מח"ב במש זצ"ל אמת שכנול בריית אסור ללבש בגדים חדשים בשבוע זו, וה"ש הנושא את התינוק לכהני של אנשים (שקדיון קדאטי־שאפ"ס) לובשין ג"כ בגדי־שבת כיון שאין להם מצוה אחרת כמצות מילה רק זו לכו, ועין בפ"ט: [ז] הקתנת. עבתי"ט. ועין במנ"א שאפלו הטיל של שבת אין מתלפין, ועין מ"ש בסוד עמח"ד שמים בשם אביו והגוון והתשובה חדשה להרדכיו סימן תרצו, ובמיריתו נהני פשיע ואין לשנות, ומגלים ופוקמאות של שבת אם אינם חדשות פה, עין מ"מ: [ז] בגדי. עבתי"ט. ועין ביי"ד אפ"ס בשם אביו והגוון והתשובה חדשה להרדכיו סימן לה וברדכיו חדשות סימן ורמה לבטל המנהג שנהנו בקצת סקמות לומר איה קינה כמות

משנה בריירה

התינוק (שקורין קדאטיע"ר) אינו בכלל זה², ומכל מקום האשה המבטלת התינוק נוהגת ללבש בגדי־שבת³, שנה עקר מצותה: (ד) ואבי הון. (אמ"ו): (ה) אין מתלפין. ואפלו הטיל⁴, ולענין גליה (ז) אם מתר לבצעל בריח וכי האי גוונא, עין בשערי־תשובה: (ו) כי אם הפתנת לכד. שאינו לובש אלא מפני הצעה⁵, ומשעם זה מתר להטלין גם הפוקמאות⁶, ויה מתר אפלו בשבת שחל בו השעה באב. ובקתלת־קדש וילכא נוהגין על־פי הגר"א ללבש⁷ בגדי־שבת⁸, ויש משנים בגר אחר, וכן קתב רבי יעקב עמדין בשם אביו הגאון, שצריה ללבש בגדי־שבת אפלו בשבת שחל בו השעה באב: (ז) פרכת. והוא הדין (ח) מפות ומקסאות: (ח) מתר ללבש וכי. (ו) אבי הון וטפלה לובשין כגד עליון של שבת לכבוד חתן וכלה⁹, ומכל מקום (ט) בגדי־שבת. ומכל מקום (י) בגדים חדשים אסור¹⁰: (י) בשבת של 'תזון'. ואפלו (ס) חל השעה באב בשבת. אכל לאב"י התינוק אין להמיר באפון זה ללבש שום כגד של שבת: **ב** (יא) כמעטים במשא ומתן. יש מן (ט) הפוסקים דסבירא להו דהינו שכלא ישא במשאומתן של שמחה¹¹, כגון (י) לקנת¹² כלי־כסף¹³ או צרכי חפשה¹⁴ וכדומה, אכל סתם משאומתן אין צריה למעט כלי: ויש דסבירא להו דכל משאומתן צריה למעט בעת הזאת (יא) ולא יעסק אלא בדי פרנסתו, וכן משמע בסימן תקנד סוף סעיף כב"א¹⁵ דצריה למעט ככל משאומתן (ורק אם הוא נריר. יש לומר דהוי (יג) דבר האבד¹⁶, ושרי בכל ענין¹⁷) אם הוא מוצא אז בודל יותר. ובכוננו (יג) נהגו להקל בכל (יא¹⁸), משום דהפל נחשב פעת בדי פרנסתו¹⁹: (יב) והכבנין של שמחה. והוא הדין כל בנן (ד) שאין צריה לו לרירו וכן שעושה פן להרחה בעלמא²⁰, אסור. (טו) ואם שכר לנקרי קדם ראש־חדש בקבלנות, מתר בכל. ואפלו בתשעה באב עצמו, דנקרי אנפקא דנפשה עבדי. (טז) והוא הדין אם קצץ עם הנכרי בקבלנות לציר ביתו²¹, מתר לציר משעם זה. ומכל מקום אם יכול לפיסו בדבר מועט שיקמין עד אחר

באר הגולה

* מראש־חדש עד התענית וכי. ואפ"ר דיש להחמיר ביי"ד פתמח וציענה בטבת כמו מראש־חדש עד הפעניח²²) ואלה רבה וברר מורים: * ממעטים במשא ומתן וכי. עין במשנה בורה דהרבה פוסקים הפנת, ולא יעסק אלא בדי פרנסתו. ועין בפרייטקוים שכתב הישראל שפרנסתו פלייזקר אצל עבדימ בבית המשמה, נראה דכר פרנסתו שרי²³). עין שם. ועין בדרך־החיים דמשמע מזה דאינו מתיר בפרייטקוים אלא מי"ו בתפוח עד ראש־חדש: * או כגון של ציור וכיור. מהנו אפלו אם ירצה לשרי אפה על אפה, דאי לא הכי לעולם אסור לבעת חסור. כולקמן בסימן תקסו. ולטרובים דסבירא לה דאפלו על־יד שיר אפה על אפה אסור לעולם לבנות כגון של ציור וכיור, כמבאר שם בבית־יוסף. צריך לומר דהכא מראש־חדש אב ולהקן אסור

שער הציור

(ד) ובתשובת המס"פר חלק ארבעים סימן קנח פתיר לבצעל בריח לספר, אכל לא לאכל ממש גמילה בתוך שלשים: (ה) מהיריל: (ו) כגון אכרמס ועשרת־קנים: (ז) כגון אכרמס: (ח) דגול מרבבה: (ט) עין בית־יוסף. ובקה לא ישא כלי. ועל זה קאי הא דקאמר דמפסיו: (י) פרייטקוים. ומי ששוא ונותן פכלים בלאו אינו שרי רק למכר לעפדים [שם]. ואף להסטר אינו כדאי שישא אותן פפרנסתא כציר. דשמחה הוא לרואים [במ"א]: (יא) והנה יש קומות שנהנו שלא לשא ולתן כלי בעת הזאת בשום משאומתן, וזו היא חמרא שלא מן הדין כלי, בין לדעה ראשונה בין לשניה, ואפשר שעשה פן משום סג' וגדו. ולפיכך הוצעה לעסק שם במשאומתן צריה תרה, אכל במקום שנהנו למעט בכל משאומתן, לזה לא מהני תרה, כיון דיש פוסקים דסבירא להו הכי. כבר קבלו אבותיהם קדעת ההיא [מ"א ושי"א]: (יב) פרייטקוים. ואף אם הוא משאומתן דשמחה יש לומר דשרי פה [שם]: (יג) רש"ל ופ"ח וט"ו ואלה נכה. והנה מכרי המגן־אבהם משעם דאף־על־שריבן במשאומתן של שמחה יש לנעו, וכן הפתוח חמירי, אכל סבירי שרי ואלה נכה משעם דאף פה הפנתה להקל, דשמא לא יוכל להנין אחרת, וטוב להחמיר: (יד) כגון אכרמס בשם ה"ר: (טו) פ"ח ואלה נכה: (טז) כגון אכרמס ושי"א: תרגום: 1 שבת שלבני הפנתה (עין שער־תשובה סימן חננ סוף פ' 2. מין כגד עליון.

